

The assessment of Qazvin Dental School students' interest in their field of study and the educational environment (2016-17)

M. Shirazi¹, N. Rahmani¹, M. Lotfian¹, A. Kheirandish²

¹ Dental Caries Prevention Research Center, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

² General Dentist, Qazvin

Corresponding Address: Malihe Lotfian, Dental Caries Prevention Research Center, Qazvin University of Medical Sciences, Bahonar Blvd., Qazvin, Iran

Tel: +98-28-33353064, Email: malihe.lotfian@gmail.com

Received: 14 Sep 2017; Accepted: 28 Dec 2017

*Abstract

Background: Interest and motivation toward field of study is necessary for success in that field and educational environment is an effective factor on this interest.

Objective: The aim of present study was to assess Qazvin Dental School students' interest in their field of study and its relationships with the educational environment.

Methods: In this cross-sectional descriptive trial study, 96 students with the entering years of 2010-2013 were selected by the census sampling method in the Qazvin Dental School and assessed by questionnaire that validity and reliability confirmed in previous studies. Demographic data, interests toward field of study and factor of education environments were determined and reported by frequency and percent indices. Scores of 0-4 were assigned to answers of the participants. The effects of the parameters on the interest and education environments scores were analyzed by the regression analysis.

Findings: Among students, 56.4% were interested in their field of study. Also, 56.4% believed that most of the member of staff used new methods in their educational program. 86.1% of students considered their participation on the educational decision-makings regarding their own status less. The parameters of gender ($P<0.023$) and native or non-native of the students ($P<0.012$) had significant effects on the students' attitudes towards educations environment.

Conclusion: Totally Qazvin Dental Students were interested in their field of study and educational environment of the school had its own advantages in different areas. However, in some areas some revisions must be done.

Keywords: Interest, Dentistry students, Dental school

Citation: Shirazi M, Rahmani N, Lotfian M, Kheirandish A. The assessment of Qazvin Dental School students' interest in their field of study and the educational environment (2016-17). J Qazvin Univ Med Sci 2018; 22(1): 61-69.

بررسی علاقه دانشجویان دندان پزشکی قزوین نسبت به رشته تحصیلی خود و ارزیابی محیط آموزشی (۹۵-۱۳۹۴)

دکتر مریم شیرازی^۱، دکتر نفیسه رحمانی^۱، دکتر ملیحه لطفیان^۱، دکتر علی خیراندیش^۲

^۱ مرکز تحقیقات پیشگیری از پوسیدگی دندان دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران
^۲ دندان پزشکی عمومی، قزوین، ایران

آدرس نویسنده مسؤل: قزوین، بلوار شهید باهنر، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، مرکز تحقیقات پیشگیری از پوسیدگی دندان، تلفن ۰۲۸-۳۳۳۵۳۰۶۴-۰۲۸
تاریخ دریافت: ۹۶/۶/۲۳؛ تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۰/۷

*چکیده

زمینه: داشتن علاقه و انگیزه نسبت به رشته تحصیلی شرط لازم برای موفقیت در آن رشته بوده و محیط آموزشی یکی از عوامل تأثیرگذار بر این علاقمندی است.

هدف: این مطالعه با هدف بررسی میزان علاقمندی دانشجویان دندان پزشکی قزوین به رشته دندان پزشکی و ارتباط آن با عوامل مربوط به محیط آموزشی انجام شد.

مواد و روش‌ها: در این تحقیق تحلیلی، ۹۶ دانشجوی ورودی ۹۲-۱۳۸۹ در دانشکده دندان پزشکی قزوین با استفاده از روش سرشماری انتخاب و با یک پرسش‌نامه با روایی و پایایی تأیید شده در مطالعات قبلی ارزیابی گردیدند. خصوصیات دموگرافیک، علاقمندی نسبت به رشته تحصیلی و عوامل مربوط به محیط آموزشی توسط شرکت‌کنندگان تعیین و با اختصاص امتیازات از صفر تا ۴ به پاسخ‌های شرکت‌کنندگان از آنالیز رگرسیون برای تعیین اثرات متغیرهای مختلف بر علاقمندی به رشته تحصیلی و ارزیابی آن‌ها از محیط آموزشی استفاده شد.

یافته‌ها: ۵۶/۴ درصد دانشجویان به رشته دندان پزشکی کاملاً علاقمند بودند. همچنین ۵۶/۴ درصد معتقد بودند اساتید از روش‌های نوین در برنامه آموزشی خود استفاده می‌کنند. ۸۶/۱ درصد دانشجویان میزان مشارکت خود را در اتخاذ تصمیمات مؤثر بر شرایط تحصیلی خود کم می‌دانستند. متغیرهای جنس ($P < 0/023$) و وضعیت بومی یا غیربومی دانشجویان ($P < 0/012$) اثرات معنی‌داری در ارزیابی‌های آن‌ها از محیط آموزشی داشت. **نتیجه‌گیری:** در مجموع دانشجویان دندان پزشکی قزوین به رشته تحصیلی خود علاقمند بوده و محیط آموزشی دانشکده در حیطه‌های مختلف توانایی و قابلیت‌های مثبت و سازنده‌ای داشت.

کلیدواژه‌ها: علاقمندی، دانشجویان دندان پزشکی، دانشکده دندان پزشکی

*مقدمه

از اساسی‌ترین مباحث و یک بخش مهم از فعالیت‌های دانشگاه در حیطه عملکرد و رفتار سازماندهی شده محسوب می‌شود، از طرف دیگر از آنجایی که علاقه و رضایت نسبت به رشته تحصیلی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تحصیل و موفقیت دانشجویان می‌باشد این موضوع باید در اولویت اول برنامه‌ریزی تحصیلی باشد.^(۱)

اکثر دانشجویان رشته دندان پزشکی نگرش مثبتی نسبت به رشته تحصیلی خود داشته و اکثر آن‌ها نیز با علاقه این رشته را انتخاب می‌کنند. دلایل ذکر شده برای

دانشجویان از ارکان اصلی دانشگاه‌ها و به‌عنوان نیروهای جوان، کارآمد و هوشمند جامعه بوده و علاقمندی و رضایتمندی آن‌ها نسبت به رشته تحصیلی در زمان تحصیل نقش مهمی برای ارتقای دانش آنان، فعالیت‌های آینده و نیز بهداشت، درمان و آینده کشور دارد. تربیت دندان‌پزشکان کارآمد، متعهد و علاقمند در دانشکده‌های دندان پزشکی نیازمند مدیریت صحیح برای ارتقای کیفیت آموزش است. بنابراین ارزیابی رضایتمندی نسبت به رشته تحصیلی در هر دانشگاه یکی

علمی توسط رحمان، فاکتورهای مؤثر بر جو آموزشی در محیط‌های بالینی ذکر شده است.^(۱۰) با توجه به حساسیت شغلی بالای گروه‌های پزشکی به دلیل ارتباط مستقیم با جان و سلامت جامعه، اهمیت توانمندسازی و احساس رضایت در آن‌ها دو چندان شده و هر عاملی که منجر به افزایش توانمندی و در نهایت، رضایت آن‌ها شود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار خواهد بود.^(۱۱)

تحقیق حاضر با هدف بررسی علاقه دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین نسبت به رشته تحصیلی خود و ارتباط آن با عوامل مربوط به محیط آموزشی در سال ۹۵-۱۳۹۴ انجام شد.

* مواد و روش‌ها:

در این مطالعه تحلیلی سال ۱۳۹۴ تا ۹۵؛ کلیه دانشجویان ورودی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۹۲ دوره دکترای عمومی دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین با استفاده از روش سرشماری انتخاب و در تحقیق وارد شدند. لیست دانشجویان ورودی سال‌های مختلف از اداره آموزش دانشکده دندان پزشکی قزوین اخذ و پرسش‌نامه تحقیق نیز در موقعیت‌های مختلف نظیر کلاس‌های درس و بخش‌های بالینی در اختیار آنان قرار گرفته و پس از تکمیل، جمع‌آوری شد. گردآوری اطلاعات با استفاده از یک پرسش‌نامه پژوهش‌گر ساخته انجام شد که در یک مطالعه قبلی طراحی و پایایی و روایی آن به تأیید رسیده بود. برای طراحی پرسش‌نامه از فرایند روایی محتوا (content validity) استفاده و برای محاسبه پایایی آن از دو روش پایایی بین اجرای دوباره یک آزمون واحد و روش همسانی درونی استفاده شد.^(۱۲)

پرسش‌نامه در سه بخش مختلف طراحی شده بود. بخش اول شامل مشخصات فردی (سال ورود به دانشگاه، سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت بومی بودن و معدل کل تا این ترم) و ۵ سؤال باز پیرامون سابقه تغییر رشته، تعداد دفعات شرکت در کنکور، نوبت انتخاب دانشکده محل تحصیل در فرم انتخاب رشته، نوبت انتخاب رشته

این علاقه شامل؛ انگیزه و علاقه شخصی، کمک به بهداشت جامعه، تشویق خانواده، استقلال و امنیت مالی و شغلی، عدم نیاز و وابستگی به سیستم دولتی، برخورداری از احترام و وجهه بالای اجتماعی و توانایی ارائه هنر دست بوده است.^(۲)

یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در یادگیری، وجود علاقه و رغبت به آموزش است. در حقیقت انگیزه داخلی افراد و نتایج آزمون‌های خارجی محرک‌های مهمی در موفقیت آکادمیک در سطوح بالا می‌باشد.^(۳) نداشتن علاقه به رشته تحصیلی یکی از مهم‌ترین مشکلات دانشجویان بوده که دلیل آن هم عمدتاً به عدم آشنایی آن‌ها در زمان انتخاب رشته برمی‌گردد. اگر رشته تحصیلی مطابق با علایق و رغبت‌های واقعی فرد نباشد، دانشگاه نه تنها نمی‌تواند موجب پیشرفت فکری و شخصیتی دانشجویان شود، بلکه باعث خستگی فکری و روحی او نیز می‌گردد. اصولاً موفقیت دانشجویانی که در یکی از انتخاب‌های اول خود پذیرفته می‌شوند (پذیرش و انتخاب با علاقه) از دانشجویانی که در انتخاب‌های چندگانه بعدی مورد پذیرش قرار می‌گیرند (پذیرش از روی اجبار) بیش‌تر گزارش شده است. هر چند دانشجویان پزشکی با شناخت و علاقه کافی این رشته را انتخاب می‌کنند، اما طولانی شدن سال‌های تحصیل موجب ایجاد نگرش منفی و کاهش علاقه آنان به تحصیل در رشته‌های پزشکی می‌شود.^(۴و۵) دانشکده‌های پزشکی معمولاً به‌عنوان عوامل تنش‌زا موجب تأثیر منفی در عملکرد تحصیلی، سلامت جسمی و روانی دانشجویان می‌گردند.^(۶-۸) برای ایجاد علاقه، وجود اطلاعات توصیفی درباره وضع موجود و اطلاع درباره نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود ضرورت دارد، به‌طوری که با استفاده از این اطلاعات می‌توان با تقویت عوامل مثبت و اصلاح عوامل منفی، زمینه رضایت بیش‌تر دانشجویان را نسبت به رشته تحصیلی‌شان فراهم آورد.^(۹)

مطالعات درباره جو و محیط حاکم بر آموزش در عرصه‌های بالینی نیز مورد توجه بوده و در یک مرور

جدول ۱- مشخصات دموگرافیک دانشجویان مورد بررسی دانشکده (سال تحصیلی ۱۳۹۴ تا ۹۵)

متغیرها	طبقات	تعداد	درصد
سال ورودی	۱۳۹۲	۲۱	۲۱/۸۷
	۱۳۹۱	۲۳	۲۴
	۱۳۹۰	۲۶	۲۷/۰۸
	۱۳۸۹	۲۶۰	۲۷/۰۸
جنس	دختر	۶۰	۶۲/۵
	پسر	۲۵	۲۶/۴
	بدون پاسخ	۱	۱/۰۴
وضعیت تاهل	مجرد	۷۶	۷۹/۱
	متاهل	۱۴	۱۴/۵۸
	بدون پاسخ	۶	۶/۲۵
وضعیت بومی	بومی	۲۶	۲۷/۰۸
	غیربومی	۶۴	۶۶/۶
	بدون پاسخ	۶	۶/۲۵

اکثر دانشجویان، رشته دندان پزشکی را با میل و علاقه شخصی خود انتخاب کرده (۵۶/۴ و ۲۶/۶ درصد کاملاً موافق و موافق) و بعد از ورود به رشته دندان پزشکی علاقه آن‌ها به این رشته بیش تر شده بود (۴۰/۴ و ۳۵/۱ درصد کاملاً موافق و موافق). اکثر آن‌ها در صورت امکان انتخاب مجدد رشته در کنکور، باز هم دندان پزشکی را انتخاب می‌کردند (۵۳/۲ و ۳۳ درصد کاملاً موافق و موافق).

در بررسی محیط آموزشی (انعطاف برنامه آموزش) مشخص گردید، بیش تر اساتید از روش‌های نوین تدریس در برنامه آموزشی خود استفاده کرده (۱۶ و ۴۰/۴ درصد اکثر اوقات و بعضی اوقات) و طرح درس هم قبل از کلاس در اختیار نماینده دانشجویان قرار داده می‌شد (۲۲/۳ و ۳۱/۹ درصد اکثر اوقات و بعضی اوقات). با این حال در دانشکده به علایق خارج از حیطه دندان پزشکی دانشجویان کم تر توجه شده است (۷۵/۵ درصد به ندرت و ۱۷ درصد بعضی اوقات). برنامه ریزی آموزشی در طول تحصیل انعطاف پذیری کم تری داشته (۶۲/۸ درصد به ندرت و ۲۱/۳ درصد بعضی اوقات) و دانشجویان در اتخاذ تصمیمات مؤثر بر شرایط تحصیلی خود کم تر مشارکت داده می‌شدند (به ترتیب بعضی اوقات و به ندرت برابر ۳۴ و ۵۲/۱ درصد).

دندان پزشکی در فرم انتخاب رشته و نیز وجود دندان پزشک در میان اعضای خانواده یا بستگان مورد پرسش قرار گرفت. بخش دوم پرسش نامه مربوط به بررسی میزان علاقمندی دانشجویان دندان پزشکی نسبت به رشته تحصیلی آن‌ها بود که در ۸ سؤال ۵ گزینه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارد، مخالفم، کاملاً مخالفم) طراحی شده بود. بخش سوم پرسش نامه هم مربوط به ارزیابی محیط آموزشی بود و از ۴۸ سؤال ۵ گزینه‌ای (تقریباً همیشه، اکثر اوقات، بعضی اوقات، به ندرت و نمی‌دانم) تشکیل شد.

به دانشجویان تأکید گردید پرسش نامه فقط با هدف تحقیق در اختیار آنان قرار گرفته و در مقوله ارزشیابی‌های معمول که در دانشکده دندان پزشکی انجام می‌شود، قرار نمی‌گیرد. همچنین آنان هیچ الزامی به درج نام و نام خانوادگی در پرسش نامه نداشتند.

به هر یک از پاسخ‌های کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم در قسمت علاقمندی به رشته تحصیلی و به پاسخ‌های «تقریباً همیشه، اکثر اوقات، بعضی اوقات، به ندرت و نمی‌دانم» در قسمت ارزیابی محیط آموزشی، امتیازاتی از ۴ تا صفر اختصاص داده شد. برای تعیین نقش متغیرهای مختلف در پیش بینی میزان علاقمندی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود و نیز ارزیابی آن‌ها از محیط آموزشی از آزمون رگرسیون استفاده شد (در سؤالات با ماهیت منفی اختصاص امتیازات به صورت معکوس انجام شد).

* یافته‌ها:

در بین ۹۶ دانشجو شرکت کننده، رشته دندان پزشکی در ۷۷ نفر (۸۸/۵ درصد) انتخاب اول دانشجویان و در ۶ نفر (۶/۹ درصد) انتخاب دوم آن‌ها بود. اشتغال به حرفه دندان پزشکی در میان اعضای خانواده و دوستان در میان ۴۲ نفر (۴۷/۲ درصد) از دانشجویان گزارش گردید. داده‌های دموگرافیک دانشجویان در جدول شماره ۱ ارایه شده است.

غیربومی دانشجوی (P<۰/۰۱۲) اثرات معنی داری در پیش بینی ارزیابی دانشجویان نسبت به محیط آموزشی داشته است (جدول های شماره ۲ و ۳).

هیچ یک از متغیرهای: ترم تحصیلی، سن، جنس، وضعیت تأهل و وضعیت بومی یا غیربومی اثرات معنی داری در پیش بینی میزان علاقمندی دانشجویان نداشته ولی متغیرهای جنس (P<۰/۰۲۳) و وضعیت بومی یا

جدول ۲- نتایج آنالیز رگرسیون بررسی علاقمندی به رشته تحصیلی

سطح معنی داری	عدد تی	ضرایب استاندارد		B	
		ضرایب استاندارد	بتا		
۰/۰۱۲	۲/۵۹۲			۱۲/۰۸۸	ضریب ثابت
۰/۵۱	-۰/۶۶۳	-۰/۱۲۲		۰/۲۸۳	ترم تحصیلی
۰/۵۴۲	-۰/۶۱۴	-۰/۱۱۶		۰/۴۰۱	سن
۰/۷۹۸	-۰/۲۵۷	-۰/۰۳۵		۰/۹۰۴	جنس
۰/۱۹۲	-۱/۳۱۸	-۰/۱۶۵		۱/۲۸۸	وضعیت تأهل
۰/۸۱۲	-۰/۳۳۹	-۰/۰۳۲		۰/۹۹۸	وضعیت بومی یا غیربومی

جدول ۳- نتایج آنالیز رگرسیون بررسی محیط آموزشی

سطح معنی داری	عدد تی	ضرایب استاندارد		B	
		ضرایب استاندارد	بتا		
۰/۲۵	۱/۱۶۱			۵۶/۷۴۵	ضریب ثابت
۰/۱۸۶	-۱/۳۳۷	-۰/۲۳۴		۱/۳۲۸	ترم تحصیلی
۰/۴۸	۰/۷۱۱	۰/۱۲۸		۱/۸۸۲	سن
۰/۰۲۳	۲/۳۴۲	۰/۳۰۱		۴/۳۴۵	جنس
۰/۳	۱/۰۴۶	۰/۱۲۴		۶/۰۴۷	وضعیت تأهل
۰/۰۱۲	-۲/۵۷۵	-۰/۳۳۴		۴/۶۸۳	وضعیت بومی یا غیربومی

*بحث و نتیجه گیری:

طبق نتایج مطالعه حاضر، اکثریت دانشجویان، رشته دندان پزشکی را با میل و علاقه شخصی خود انتخاب کرده بودند و اکثریت در صورت امکان انتخاب مجدد رشته در کنکور باز هم دندان پزشکی را انتخاب می کردند (۵۳/۲ و ۳۳ درصد کاملاً موافق و موافق).

در تحقیق سیفی و سام (۲۰۱۵)، ۹۱/۲ درصد اعلام کردند در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری باز رشته دندان پزشکی را انتخاب کرده و فقط ۹/۴ درصد آن ها به انصراف از تحصیل فکر می کردند. (۱۳) البته در بررسی روی ۳۰۰ دانشجوی پزشکی، ۱۸/۴ درصد به انصراف از تحصیل فکر می کردند که با نتایج تحقیق

حاضر همخوانی ندارد. (۱۴) به نظر می رسد دانشجویان دندان پزشکی در مقایسه با دانشجویان پزشکی با سرعت بیش تری جذب بازار کار شده و طولانی بودن دوره پزشکی عمومی و سپس تخصص زمان زیادی را می طلبد که این موضوع می تواند باعث کاهش علاقمندی دانشجویان پزشکی گردد.

در مطالعه فتاحی و همکاران (۲۰۰۴)، ۷۴/۳ درصد دانشجویان میزان علاقه به رشته تحصیلی خود را زیاد و خیلی زیاد و ۱۷/۱ درصد میزان آن را متوسط عنوان کردند. (۹) آگاروال گزارش کرد ۵۳/۷ درصد از دانشجویان، رشته دندان پزشکی را به دلیل موقعیت کاری

ثابت و $38/7$ درصد به علت درآمد بالا و $7/6$ درصد به علت سهولت پیدا کردن کار مناسب انتخاب کرده‌اند.^(۱۵) علی‌رغم کم بودن فراوانی دانشجویانی که به انصراف از تحصیل فکر می‌کنند، باید توجه داشت با افزایش میزان شناخت رشته تحصیلی قبل از انتخاب، انتخاب رشته بر مبنای توانمندی و دور از فشارهای خانواده و اطرافیان، می‌توان در راستای کاهش این مقادیر اندک نیز گام برداشت.^(۱۷و۱۶)

امروزه تحصیل نه فقط برای ارضای نیازهای معنوی بلکه راهی به سوی آسایش بیش‌تر، درآمدزا بودن و تأمین رفاه اجتماعی و ایجاد منابع مادی است. بدیهی است اگر افراد در رشته‌ای تحصیل نمایند که امید چندانی به برآورده شدن خواسته‌ها و سلیقه‌های مختلف خود نداشته باشند، تمایل و انگیزه آن‌ها برای یادگیری و آموزش مؤثر خدشه‌دار شده و مسئولیت‌پذیری و کارایی آنان نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد.^(۱۸)

طبق نتایج تحقیق حاضر، $26/6$ درصد کاملاً موافق و $37/2$ درصد موافق ادامه تحصیل در رشته دندان پزشکی در مقاطع بالاتر از دکترای عمومی بوده‌اند. تمایل به ادامه تحصیل ممکن است تحت تأثیر شرایط محیطی هر دانشگاه از جمله؛ تشویق اساتید، حضور دستیاران دوره تخصصی به عنوان یک عامل مشوق و نیز سطح علمی دانشجویان قرار گیرد.^(۱۹) در نتایج بررسی صادقی و باقریان (۲۰۱۳)، $87/6$ درصد دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان تمایل داشتند ادامه تحصیل دهند.^(۲۰) طبق برآورد مجرد و همکاران (۲۰۰۹) نیز $83/1$ درصد دانشجویان دندان پزشکی همدان علاقمند به ادامه تحصیل در رشته‌های تخصصی بوده‌اند.^(۱۹) طبق گزارش انجمن آموزش دندان پزشکی آمریکا، $38/6$ درصد دانش‌آموختگان دندان پزشکی در این کشور در دوره‌های تخصصی وارد می‌شوند.^(۲۱) از طرف دیگر در بررسی فلایان و همکاران (۲۰۱۴) روی دانشجویان نیجریه‌ای $67/1$ درصد تمایل خود به دوره‌های تخصصی را اعلام کرده‌اند.^(۲۲)

بدون تردید، ضوابط و برنامه‌ریزی‌های آموزشی می‌تواند بر نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود تأثیرگذار باشد. هرگاه برنامه‌های درسی چه به صورت نظری یا عملی براساس اصول استاندارد و معتبر، مد نظر قرار نگیرد، دانشجویان به دلیل دارا نبودن آمادگی‌های شناختی، عاطفی یا روانی ممکن است در مسیر تحصیل خود دچار شکست شده و با توجه به اصل پیوستگی تجربه، این تجارب منفی بر تفکر، احساس و رفتار آنان اثر گذاشته و آن‌چه که در واقع برایشان جالب بوده است، منفی و بد جلو می‌کند.^(۲۳)

دانشجویان در دوران تحصیل خود برای ارتقای دانش تخصصی و مهارت خود نیازمند برخورداری از وضعیت مناسب آموزشی و پژوهشی می‌باشند. عدم توجه به این موضوع و چشم‌پوشی از آن باعث نارضایتی دانشجویان شده و می‌تواند خسارات جبران‌ناپذیری به جایگاه دانشگاه وارد نماید.^(۲۴) دانشجویان زمانی که آموزش‌دهنده انتظارات بالاتری دارد و کلاس را به صورت فضای باز مدیریت و از روش‌های آموزشی چند بُعدی استفاده می‌کند انگیزه بالاتری در کلاس‌ها دارند.^(۲۵) از این‌رو، آشنا شدن با دیدگاه دانشجویان و نظرات آن‌ها، رضایتمندی و عدم رضایتمندی و علل آن می‌تواند در جهت بهبود کمی و کیفی امور آموزشی و پژوهشی در دانشگاه‌ها کمک‌کننده باشد.

در تحقیقی که قادری و همکاران (۲۰۰۳) در بررسی عوامل مؤثر بر نگرش دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند نسبت به رشته پزشکی انجام دادند، ضوابط و برنامه‌ریزی‌های آموزشی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد کننده نگرش منفی در دانشجویان پزشکی اعلام گردید.^(۲۶)

طبق نتایج تحقیق حاضر، $63/2$ درصد دانشجویان مورد بررسی دختر بودند که بیش‌تر از فراوانی دانشجویان پسر بوده است. به‌نظر می‌رسد نقش زنان در رشته دندان پزشکی در حال افزایش است. استدلال شده که دلیل این افزایش؛ منزلت اجتماعی، موقعیت شغلی بهتر،

وضعیت بومی یا غیربومی اثرات معنی‌داری در پیش‌بینی میزان علاقمندی دانشجویان نداشته ولی متغیرهای جنس ($P < 0/023$) و وضعیت بومی یا غیربومی دانشجوی ($P < 0/012$) اثرات معنی‌داری در پیش‌بینی ارزیابی دانشجویان نسبت به محیط آموزشی داشته است. با توجه به این که دانشجویان در مجموع علاقه زیادی برای تحصیل در رشته دندان پزشکی داشته‌اند، به نظر می‌رسید نقش این عوامل در تعیین امتیازات علاقمندی محدود شده است. البته با توجه به برداشت‌ها و دیدگاه‌های مختلف دانشجویان و از آن جا که دانشجویان با زمینه‌های متفاوتی وارد دانشگاه شده بودند، تفاوت در ارزیابی محیط آموزشی در میان آن‌ها قابل توجیه می‌باشد. به عبارت دیگر، دانشجویان بومی یا غیربومی و نیز دانشجویان دختر و پسر ارزیابی‌های متفاوتی از محیط آموزشی دانشکده داشتند. تردیدی نیست برنامه‌ریزی مناسب آموزشی در دانشکده دندان پزشکی می‌تواند موجب اغنای آموزش در دانشجویان علاقه‌مند شده و آن‌ها را که از انگیزه درونی مناسبی هم برای دریافت آموزش برخوردار هستند، بیش تر به این رشته علاقه‌مند نماید.

علی‌رغم گزارش نکات مثبت متعدد در ارزیابی محیط آموزشی دانشکده دندان پزشکی قزوین، ضرورت دارد نکات محدود ضعف این محیط توسط مسئولان دانشکده ارزیابی و رفع گردند.

*مراجع:

1. Hakim A. Nursing students' satisfaction about their field of study. *J Adv Med Educ Prof* 2014; 2(2): 82-7.
2. Karibe H, Suzuki A, Sekimoto T, Srithavaj ML, Iamaroon A, Warita S, et al. Cross-cultural comparison of the attitudes of dental students in three countries. *J Dent Educ* 2007; 71(11): 1457-66.
3. Abdulghani HM, Al-Drees AA, Khalil MS, Ahmad F, Ponnampereuma GG, Amin Z. What factors determine academic

انعطاف‌پذیری شغلی، امکان برقراری تعادل بین زندگی شخصی و حرفه‌ای و جذابیت بیش‌تر این رشته برای خانم‌ها می‌باشد.^(۲۵) البته در بررسی فتاحی و همکاران (۲۰۰۴) در دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ۵۵/۷ درصد دانشجویان پسر بودند که با نتایج تحقیقات قبلی متفاوت است.^(۹)

طبق نتایج تحقیق حاضر، ۴۷/۲ درصد دانشجویان اعلام کردند در میان اعضای خانواده و دوستان آن‌ها، افرادی در حرفه دندان پزشکی اشتغال داشته‌اند. وحید دستجردی و همکاران (۲۰۱۱) نشان دادند، والدین پزشک یا دندان‌پزشک نقش مؤثری در افزایش انگیزه فرزندان خود جهت ورود به رشته دندان پزشکی داشته‌اند.^(۳۷) این مشاهدات در بررسی خامی و همکاران (۲۰۰۸) هم گزارش گردید^(۳۸) که همگی بیان‌گر شناخت صحیح قشر پزشک و دندان‌پزشک ایرانی از حرفه خویش می‌باشد. به هر حال، تأثیرپذیری از والدین می‌تواند عامل مثبتی برای انتخاب شغل باشد، چرا که بر روی شیوه زندگی و آینده افراد تأثیرگذار است. از طرف دیگر، کاریب و همکاران (۲۰۰۹) در بررسی دانشجویان دندان پزشکی ژاپنی دریافتند ۶۰ درصد آنانی که در یک دانشکده دندان پزشکی غیردولتی تحصیل می‌کردند، حداقل یکی از والدین‌شان دندان‌پزشک بوده‌اند.^(۳۹) در بررسی نعمت‌الهی و همکاران (۲۰۰۴) نیز ۲۶/۷ درصد پدران دانشجویان پزشک بوده یا در یکی از حرفه‌های وابسته به پزشکی مشغول به کار بوده‌اند.^(۳۰)

در مجموع، شناسایی عوامل مؤثر بر علاقه و نگرش دانشجویان دندان پزشکی امری لازم و ضروری است تا بتوان از نتایج به‌دست آمده برای برنامه‌ریزی‌های دقیق جهت فراهم نمودن امکانات مناسب و تدوین مقررات برای تربیت دندان‌پزشکان کارآمد، متعهد، علاقه‌مند و نیز ایجاد یک محیط پُرشور و انگیزه در دانشکده‌های دندان پزشکی استفاده کرد.^(۳۰)

طبق نتایج تحقیق مشخص گردید هیچ‌یک از متغیرهای ترم تحصیلی، سن، جنس، وضعیت تأهل و

11. Behnampour N, Heshmati H, Rahimi S. A survey on paramedical and health students' satisfaction with their discipline and some of the related factors. *Iran J Med Educ* 2012; 12(8): 616-8. [In Persian]
12. Mojtahedzadeh F, Yassini E, Rahmani N. Reliability and validity of the persian version of dental student learning education questionnaire and a researcher made questionnaire about in-terest of dental students in their field of study. *J Islamic Dental Association of Iran* 2015; 27(1): 24-30. [In Persian]
13. Seifi S, Sum S. Comparison of dental students consent towards their educational line in clinical and basic science course. *Biannual J Medical Education Development Center* 2015; 3(2): 38-45. [In Persian]
14. Sadr SH. Survey attitude of medical students to their future career 1997 *Journal of Medical Council of Iran* 1998; 16: 211-6. [In Persian]
15. Aggarwal A, Mehta S, Gupta D, Sheikh S, Pallagatti S, Singh R, et al. Dental students' motivations and perceptions of dental professional career in India. *J Dent Educ* 2012; 76(11): 1532-9.
16. McAndrew R, Ellis J. An evaluation of the multiple mini-interview as a selection tool for dental students. *Br Dent J* 2012; 212(7): 331-5. doi: 10.1038/sj.bdj.2012.267.
17. Wilson IG, Roberts C, Flynn EM, Griffin B. Only the best: medical student selection in Australia. *Med J Aust* 2012; 196(5): 357. doi: 10.5694/mja10.11388.
18. Fardanesh H. Educational technology. 16th ed. Tehran: Tehran University; 2004; 30-40.
19. Mojarad F, Mani Kashani K, Joudat M. Evaluation of interests of general dental achievement in high achieving undergraduate medical students? A qualitative study. *Med Teach* 2014; 36 Suppl 1: S43-8. doi: 10.3109/0142159X.2014.886011.
4. Memarpour M, Fard AP, Ghasemi R. Evaluation of attitude to, knowledge of and barriers toward research among medical science students. *Asia Pac Fam Med* 2015; 14(1): 1. doi: 10.1186/s12930-015-0019-2.
5. Kavousipour S, Noorafshan A, Pourahmad S, Dehghani-Nazhvani A. Achievement motivation level in students of Shiraz University of Medical Sciences and its influential factors. *J Adv Med Educ Prof* 2015; 3(1): 26-32.
6. Mosley TH Jr, Perrin SG, Neral SM, Dubbert PM, Grothues CA, Pinto BM. Stress, coping, and well-being among third-year medical students. *Acad Med* 1994; 69(9): 765-7.
7. Rospenda KM, Halpert J, Richman JA. Effects of social support on medical students' performances. *Acad Med* 1994; 69(6): 496-500.
8. Wolf TM. Stress, coping and health: enhancing well-being during medical school. *Med Educ* 1994; 28(1): 8-17. doi: 10.1111/j.1365-2923.1994.tb02679.x.
9. Fattahi Z, Javadi Y, Nakhaee N. A survey on dentistry students' satisfaction with their discipline and some of the related factors. *Strides Dev Med Educ* 2004; 1(1): 32-40. [In Persian]
10. Rahman NI, Aziz AA, Zulkifli Z, Haj MA, Mohd Nasir FH, Pergalathan S, et al. Perceptions of students in different phases of medical education of the educational environment: Universiti Sultan Zainal Abidin. *Adv Med Educ Pract* 2015; 6: 211-22. doi: 10.2147/AMEP.S78838.

26. Ghaderi R, Dastjerdi R, Soroush Z, Mouhebati M. Influential factors in medical students' attitudes towards studying medicine in 2002. *Iran J Med Educ* 2003; 3(2): 47-55. [In Persian]
27. Vahid Dastjerdi E, Mahdian M, Nazarali Sh, Badiee MR. Study motives and career plans of postgraduate students in Dental School, Shahid Beheshti University of Medical Sciences. *J Dent Sch Shahid Beheshti Univ Med Sci* 2011; 29(1): 36-42. [In Persian]
28. Khami MR, Murtomaa H, Jafarian M, Vehkalahti MM, Virtanen JI. Study motives and career choices of Iranian dental students. *Med Princ Pract* 2008; 17 (3): 221-6. doi: 10.1159/000117796.
29. Karibe H, Kawakami T, Suzuki A, Warita S, Ogata K, Aoyagi K, et al. Career choice and attitudes towards dental education amongst dental students in Japan and Sweden. *Eur J Dent Educ* 2009; 13(2): 80-6. doi: 10.1111/j.1600-0579.2008.00543.x.
30. Nematollahi H, Mehrabkhani M, Ghafarpour S, Ghasemi A. Evaluation of Mashhad Dental School students' motives and viewpoints on their career choices in 2010. *J Mashad Dent Sch* 2014; 38: 71-84. [In Persian]
- practitioners in postgraduation study in Hamedan. *Hamadan Univ Med Sci*; 2009.
20. Sadeghi M, Bahgerian A. Postgraduate Aspiration in Dental Students at Rafsanjan University of Medical Sciences. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2013; 12(2): 103-14. [In Persian]
21. Saeed S, Jimenez M, Howell H, Karimbux N, Sukotjo C. Which factors influence students' selection of advanced graduate programs? One institution's experience. *J Dent Educ* 2008; 72(6): 688-97.
22. Folayan MO, Sofola OO, Khami MR, Esan AO, Popoola BO, Orenuga OO, et al. Study motives, career choices and interest in paediatric dentistry among final year dental students in Nigeria. *BMC Med Educ* 2014; 14: 130. doi: 10.1186/1472-6920-14-130.
23. Mohammadi A, Vakili M. Measuring students' satisfaction of educational services quality and relationship with services quality in Zanjan University of Medical Sciences. *J Med Edu Dev* 2010; 2(3): 48-59. [In Persian]
24. Sedden ML, Clark KR. Motivating students in the 21st century. *Radiol Technol* 2016; 87(6): 609-16
25. Scarbecz M, Ross JA. The relationship between gender and postgraduate aspirations among first-and fourth-year students at public dental schools: a longitudinal analysis. *J Dent Educ* 2007; 71(6): 797-809.